

Správa o výsledku kontroly účinnosti programu SAPARD v Slovenskej republike

1 Úvod

Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky (ďalej len „NKÚ SR“) vykonal v súlade s plánom kontrolnej činnosti NKÚ SR na rok 2011 kontrolu účinnosti programu SAPARD v Slovenskej republike.

Kontrola NKÚ SR bola kontrolou výkonnosti. Jej účelom bolo preveriť väzbu medzi očakávanými výsledkami a skutočne dosiahnutými výsledkami v rámci Plánu rozvoja poľnohospodárstva a vidieka Slovenskej republiky - SAPARD a vykonať kontrolu účinnosti hodnotiaceho procesu v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 (ďalej len „PRV SR 2007-2013“).

Program SAPARD bol osobitný predvstupový program pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. Z finančných zdrojov EÚ bola pre Slovensko alokovaná celková suma 76 915 845 EUR¹. V období od roku 2000 do 2006 bolo zrealizovaných 872 projektov. Za prípravu a realizáciu programu SAPARD zodpovedalo Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR² (ďalej len „MPRV SR“)³. Za účelom spravovania finančných prostriedkov EÚ a SR zriadilo Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky Agentúru SAPARD. Agentúra SAPARD bola neskôr pretransformovaná na Pôdohospodársku platobnú agentúru, ktorá vznikla dňa 01.12.2003⁴.

Pri kontrole výkonnosti sa NKÚ SR v rámci kontrolovaných programov zamerail na diverzifikáciu vidieckeho priestoru, a preto boli predmetom kontroly opatrenia zamerané na rozvoj vidieka.

V uzatvorených zmluvách o poskytnutí nenávratného finančného príspevku (príspevok zo zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu) je ustanovenie zaväzujúce prijímateľa, že spolufinancovaná aktivita sa bude využívať a neprejde podstatnou zmenou počas piatich rokov od poslednej platby. NKÚ SR sa svojou kontrolou zamerail na obdobie po piatich rokoch od poslednej platby. Uvedené obdobie už nie je zmluvne ošetrené a je čisto na prijímateľovi príspevku zo zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu, ako nakladá s objektmi, ktoré boli podporené z týchto zdrojov.

Finančné prostriedky by mali byť riadené tak, aby objemy finančnej pomoci EÚ investované do slovenského vidieka mali efekt výrazne prekračujúci obdobie piatich rokov.

V rámci kontroly NKÚ SR na základe relevantných dôkazov definoval 5 odporúčaní, ktoré sú uvedené v Kapitole 4. Odporúčania.

---

¹ Schválená rozhodnutím Európskej komisie č. C(2000)/3327 zo dňa 17.11.2000.

² do 01.11.2010 Ministerstvo pôdohospodárstva SR

³ Riadiacim orgánom pre program SAPARD bola sekcia štrukturálnej politiky a rozvoja vidieka MP SR

⁴ Vznikla dňa 01.12.2003 v zmysle zákona č. 473/2003 Z. z. o Pôdohospodárskej platobnej agentúre, o podpore podnikania v pôdohospodárstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

2 Prístup NKÚ SR ku kontrole

Cieľom kontroly výkonnosti bolo, aby NKÚ SR na základe relevantných dôkazov vedel vyhodnotiť:

- Cieľ 1: Či sú výstupy programu SAPARD v oblasti rozvoja vidieka ⁵v súlade s očakávaniami.
- Cieľ 2: Či je udržateľnosť projektov rozvoja vidieka financovaných z programu SAPARD dlhšia ako obdobie uvedené v záväzných dokumentoch (viac ako 5 rokov).
- Cieľ 3: Či je nastavenie udržateľnosti projektov realizovaných v období 2007 – 2013 dostatočné.

Vykonaná kontrolná práca a zdroje informácií

- Kontrola Pôdohospodárskej platobnej agentúry a Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR – databáza PPA a dokumenty MPA RV SR
  - podrobná kontrola vzorky 41 projektov, vybraných z databázy 185 ukončených projektov zameraných na rozvoj vidieka financovaných z programu SAPARD;
  - podrobná kontrola 9 ukončených projektov zameraných na rozvoj vidieka⁶ financovaných z programu PRV 2007 – 2013;
  - analýza správ z kontrol na mieste, ktoré vykonala PPA.
- Kontrola dotazníkovou formou - odpovede z dotazníkov, zaslaných 50 prijímateľom (41 SAPARD, 9 PRV 2007-2013).
- Kontrola realizácie projektov na mieste – dokumenty a informácie poskytnuté prijímateľmi v prípade 16 projektov.

Pri kontrole výkonnosti NKÚ SR uplatnil nasledovné kvalitatívne metódy zberu údajov:

- preverenie a analýza dokumentov,
- štúdium literatúry,
- kontrola a prieskum - formou dotazníkov a formou rozhovorov (osobne, telefonicky),
- brainstorming.

Kontrola dotazníkovou formou

Dotazník vypracoval NKÚ SR a poslal 41 konečným prijímateľom príspevku z programu SAPARD (30 - verejný sektor, 11 - súkromný sektor). Súčasne NKÚ SR oslovil pre porovnanie aj 9 prijímateľov, ktorí ukončili financovanie projektu z PRV SR 2007-2013 z opatrenia 3.1.

Celkový počet zaslaných dotazníkov bol 50. NKÚ SR bolo doručených späť 48 vyplnených dotazníkov, čo predstavuje 96 % mieru návratnosti.

---

⁵ z priority 2, opatrenia 4 programu SAPARD

⁶ Z priority 3, opatrenie 1 PRV 2007 - 2013

Overenie správnosti odpovedí v dotazníkoch

Z dôvodu zvýšenia vierohodnosti odpovedí uvedených v dotazníkoch a podporenie váhy odpovedí, NKÚ SR vykonal osobné a telefonické rozhovory s vybranými osobami, ktoré dotazníky vyplňali. Overenia správnosti a pravdivosti vykonal NKÚ SR aj kontrolami na mieste v prípade 16 projektov (3 z PRV SR 2007-2013, 13 z programu SAPARD), čo predstavuje overenie 33 % z celkového počtu 48 vyplnených dotazníkov.

Miera korekcie odpovedí, preverená kontrolami na mieste bola 2,08 %, čo nepresahuje hladinu významnosti stanovenú pre kontrolu (5 %). Preto môžeme konštatovať, že dôveryhodnosť a pravdivosť odpovedí uvedených v dotazníkoch je vysoká.

3 Zhrnutie výsledkov, závery a odporúčania kontroly výkonnosti

3.1 Cieľ 1: Sú výstupy programu z priority 2, opatrenia 4 programu SAPARD v súlade s očakávaniami?

Aby bolo možné vyhodnotiť závery vyplývajúce zo spracovaných dotazníkov kontrola NKÚ SR podľa najlepšej zaužívanej praxe použila stupnicu hodnotenia (viď tabuľka 1), v ktorej sú určené intervaly jednotlivých stupňov. V prípade, že sa pri vyhodnocovaní objavila hraničná hodnota (20 %, 40 %, 60 %, 80 %), boli tieto hraničné hodnoty zaradené do nižšieho intervalu.

Tabuľka 1 Stupnica hodnotenia

0 %	20 %	40 %	60 %	80 %	100 %
nedostatočné		slabé	dostatočné	dobré	výborné

3.1.1 Program SAPARD v oblasti rozvoja vidieka splnil očakávania prijímateľov

Program SAPARD – diverzifikácia vo vidieckom priestore bol prijímateľmi ponímaný ako prínos pre ich aktivity (súkromný aj verejný sektor), keďže 95 % respondentov uviedlo, že použitím finančných prostriedkov programu SAPARD bol dosiahnutý očakávaný prínos a prispel k zvýšeniu kvality života obyvateľstva zveladením obcí hlavne vo väzbe na verejný sektor.

Je však nutné upozorniť, že pri vyhodnutení boli zaznamenané odpovede „ÁNO“ pri prijímateľoch zo súkromného sektora aj pri projektoch, ktoré zjavne plnili aktivity, na ktoré im boli poskytnuté finančné prostriedky nízkym percentom (plnenie v rozmedzí od 33 % - 50 %) a aktivity neboli napĺňané, resp. sa už v dobe, kedy bol vyplňaný dotazník, nerealizovali/neprevádzkovali. Z uvedeného je možné dospieť k záveru, že pri vyhodnocovaní prijímateľov zo súkromného sektora bol subjektívny názor optimistickejší, ako reálny stav a napĺňanie očakávaní programu SAPARD v súkromnom sektore nemožno hodnotiť stupňom výborný tak ako pri verejnom sektore.

Celkom 22,2 % konečných prijímateľov zo súkromného sektora by s odstupom času berúc do úvahy všetky skutočnosti pri prevádzkovaní projektu už nepožiadalo o finančnú podporu na ten istý projekt. Ochota opätovne požiadať o finančnú podporu na ten istý projekt pri súkromnom sektore je však stále pomerne vysoká.

Až 90 % konečných prijímateľov z verejného sektora by opätovne požiadalo o finančnú podporu.

3.1.2 Projekt financovaný z verejných zdrojov je výrazným zdrojom príjmov pre súkromný sektor

Zaznamenaný bol zjavný rozdiel vplyvu implementácie projektov na príjem osôb u podnikateľských subjektov a verejného sektora - obcí v prospech súkromného sektora. Uvedené môže vyplývať aj z charakteru zamerania projektov na možný zisk (súkromný sektor) a opatrenie neprinášajúce podstatnejšie výnosy (verejný sektor).

Existencia príjmov v súkromnom sektore je veľmi jasne deklarovaná: 89 % prijímateľov zo súkromného sektora deklarovalo, že projekt vytvoril pre nich nový zdroj príjmov (viď Graf 1, str. 7). Naopak verejný sektor vytváral príjmy slabo (37 %).

3.1.3 Priemerný vplyv projektov na tvorbu nových pracovných miest

Vplyv projektov na vznik nových pracovných miest je vyrovnaný v oboch sektoroch – súkromnom aj verejnom a nesplnil očakávania identifikované v projektoch, keďže záväzok tvorby nových pracovných miest bol plnený iba na 56 %.

3.1.4 Slabý vplyv projektov na rozšírenie počtu existujúcich podnikateľov a na vznik nových podnikateľov.

Vplyv projektov na rozšírenie počtu už existujúcich podnikateľov/živnostníkov, je výraznejší pre prijímateľov z podnikateľského sektora ako pre verejný sektor. Hodnotenie ako slabé v prípade verejného sektora môže byť dané charakterom projektov.

Pri tvorbe nových podnikateľských aktivít je možné vyhodnotiť program SAPARD ako slabý.

NKÚ SR predpokladal ako prínos financovania projektov ich naviazanosť na ďalšiu podnikateľskú činnosť a tým širší efekt na rozvoj regiónu. Uvedený predpoklad sa na základe prieskumu v oblasti diverzifikácie vidieckeho priestoru nepotvrdil (viď tabuľka 2).

Tabuľka 2 Vplyv zdrojov programu SAPARD na podnikateľský sektor vo vidieckom priestore

	Súkromný sektor	Verejný sektor
Projekt podporil rozšírenie iného existujúceho podnikateľa	56 %	40 %
Projekt podporil vznik nového podnikateľa	22 %	30 %

3.1.5 Výrazný vplyv na zvýšenie návštevnosti a zachovanie kultúrnych tradícií vďaka verejnému sektoru

Projekty implementované programom SAPARD bez rozdielu, či sa jedná o súkromný alebo verejný sektor podporili zvýšenie návštevnosti v obciach a ich okolí.

Trend zachovávanía kultúrnych tradícií potvrdil predpoklady NKÚ SR, že verejný sektor – obce budú výrazne podporovať zachovávanie týchto tradícií. V tomto segmente súkromný sektor zaostáva za verejným sektorom. Predpokladáme, že dobré výsledky zaznamenané vo verejnom sektore boli dosiahnuté z dôvodu „neziskovosti uvedených aktivít“, čo bolo potvrdené aj v rámci rozhovorov vykonaných počas kontrol na mieste u prijímateľov. Celkové hodnotenie vplyvu programu SAPARD na zachovanie kultúrnych tradícií v regiónoch možno hodnotiť ako dobrý.

Závery Cieľa 1 Preverenie výstupov programu SAPARD

Výstupy programu SAPARD v rámci priority 2, opatrenia 4 - Diverzifikácia vidieckeho priestoru boli aj po 5 rokoch po vyplatení záverečnej platby:

- Hodnotené v oblasti očakávaných prínosov ako výborné, pričom až 95 % prijímateľov uviedlo, že použitím finančných prostriedkov programu SAPARD bol dosiahnutý očakávaný prínos,
- vo väzbe na predchádzajúci bod je zjavný subjektívny názor prijímateľov zo súkromného sektora, ktorý bol optimistickejší, ako reálny stav a účinnosť programu SAPARD,
- hodnotené ako dostatočné vo väzbe na rozvoj sociálno-ekonomických benefitov (novovzniknuté miesta, rozšírenie existujúcej podnikateľskej činnosti, tvorba nových príjmov pre KP),
- nízka tvorba nových podnikateľských aktivít (22 % súkromný sektor, 30 % verejný sektor),
- hodnotené ako dobré pri zachovávaní kultúrnych tradícií a zvýšení návštevnosti obce.

3.2 Ciel' 2: Je udržateľnosť projektov zameraných na diverzifikáciu vidieka dlhšia ako 5 rokov?

3.2.1 Projekty v súkromnom sektore sú z pohľadu udržania podporenej činnosti výrazne rizikovejšie

Pri hodnotení, či sú projekty aktívne v predmete činnosti, ktorý uviedli za účelom získania grantu zo SAPARD aj 5 rokov po ukončení projektu kontrolná skupina prišla k záveru, že:

- v súkromnom sektore bolo zastavenie prevádzky podporených aktivít spôsobené neúspešnosťou podnikateľského zámeru a zrušením prevádzky;
- vo verejnom sektore ďalšie prevádzkovanie objektu bolo prerušené predajom a dlhodobým prenájom, čo v týchto prípadoch prinieslo/prináša príjem do obecných rozpočtov. Predaj aj prenájom boli vykonané po uplynutí lehoty 5 rokov po poslednej platbe, a teda boli splnené podmienky zmluvy o finančnom príspevku z programu SAPARD.

Projekty v súkromnom sektore sú výrazne rizikovejšie z pohľadu udržania činnosti, na ktorú boli pôvodne určené finančné prostriedky, po dobu viac ako päť rokov.

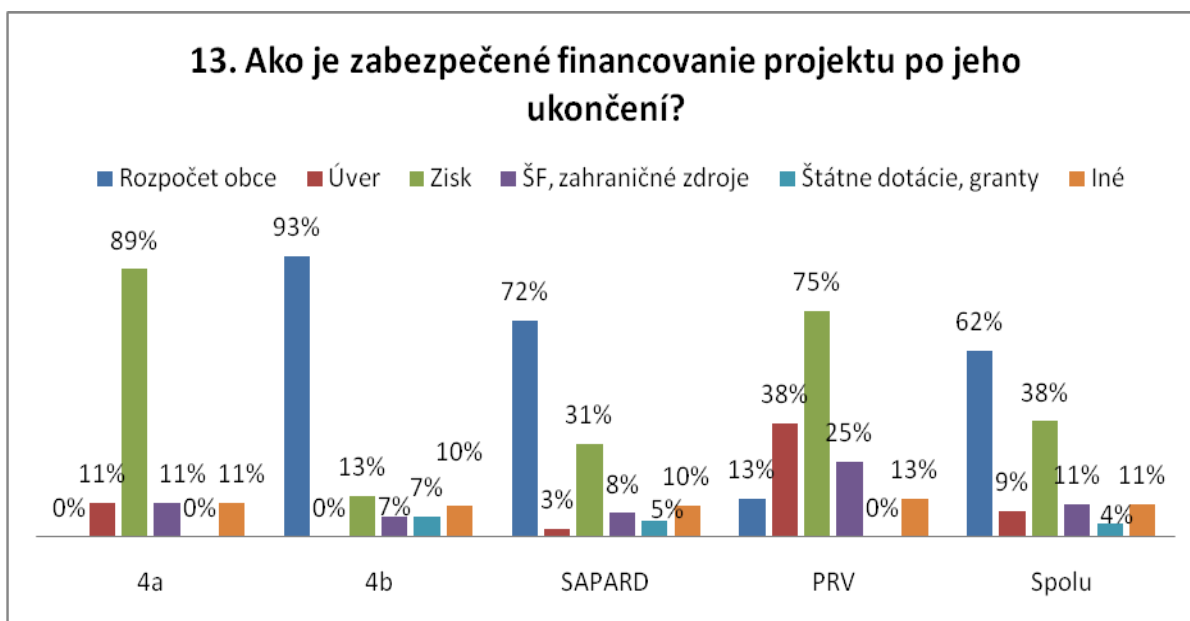
Program SAPARD je vďaka vysokej úspešnosti pôvodného zamerania projektov verejného sektora, a teda prevádzkovania objektov po viac, ako piatich rokoch po poslednej platbe, hodnotený výborne.

3.2.2 Výdavky na prevádzku objektov verejného sektora zaťažujú obecné rozpočty

Pri prevádzkovaní objektov je zaznamenaná istá opatrnosť verejného sektora vo väzbe na generovanie príjmu v období do 5 rokov po poslednej platbe. Vzhľadom na to, že kontrola NKÚ SR bola vykonaná v priemere približne 7 rokov po poslednej platbe, očakávali sme výraznejšie využitie objektov financovaných zo zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu vo verejnom sektore a generovanie príjmu. NKÚ SR konštatuje aj na základe rozhovorov z prijímateľmi, že uvedená opatrnosť mohla nastať nie celkom správnym výkladom pojmu „zisk“ a „príjem“ a ich previazanie na podmienky implementácie projektov spolufinancovaných z prostriedkov EÚ.

Rozdielny charakter projektov a rozdielny typ konečného prijímateľa sa odzrkadlil aj na rozdielnych zdrojoch, ktoré financovali udržateľnosť projektov. Projekty súkromného sektora v prípade programu SAPARD, ale aj v PRV SR 2007-2013 sú financované hlavne zo zisku a v prípade obcí je financovanie zabezpečené z obecného rozpočtu. Iba 13 % obcí, ktoré prevádzkovali predmet projektu, spolufinancovali prevádzku zo zisku. Vždy sa na financovaní spolupodieľal aj obecný rozpočet (Graf 1).

Graf 1

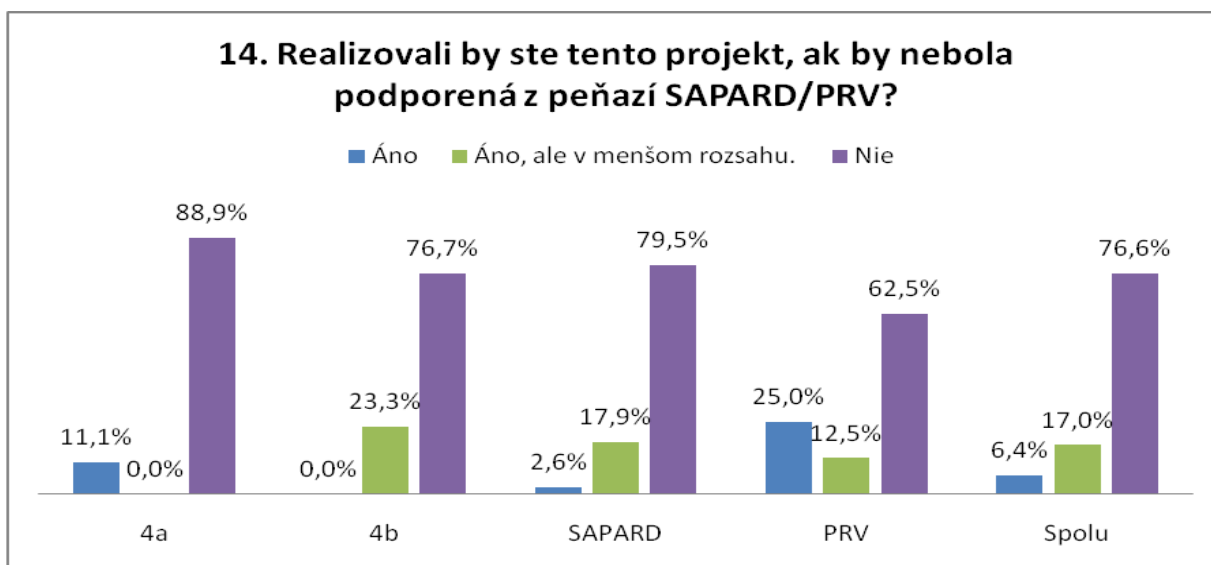

Na základe rozhovorov kontrolórov NKÚ SR so starostami obcí bolo deklarované vo viacerých prípadoch, že negenerovanie príjmu v prípade verejného sektora je zámerné. Starostovia financovaním prevádzky objektov z obecných rozpočtov podporovali fungovanie záujmových krúžkov a združení, spoločensko-kultúrnych akcií a iných podujatí, ktoré by inak nemohli realizovať.

3.2.3 Štvrtina prijímateľov zo súkromného sektora v PRV by projekt realizovali aj bez spolufinancovania zo zdrojov EÚ

Žiadna obec by sa nepustila do realizácie projektu, ak by nebol spolufinancovaný z nenávratného finančného príspevku (Graf 2). Obecné rozpočty nedokážu kryť také vysoké náklady spojené s realizáciou projektu, na ktorý bol žiadaný finančný príspevok.

Graf 2

V prípade programu SAPARD 11 % prijímateľov zo súkromného sektora jasne deklarovalo, že by projekt realizovali aj bez nenávratného finančného príspevku. V prípade PRV SR 2007-2013 toto isté deklarovalo 25 % prijímateľov zo súkromného sektora.

Je potrebné však zobrať do úvahy aj odpovede respondentov zo súkromného sektora, ktorí deklarovali, že by bez finančnej pomoci EÚ nedokázali zrealizovať projekt. Ako dôvody uvádzali „neposkytnutie úveru bankou“ alebo „problémy veľkosti zabezpečenia“. V prípade projektov prijímateľov zo súkromného sektora v rámci PRV SR 2007-2013 boli uvedené dôvody ako „celkovú výšku investície by sme nedokázali pokryť z vlastných zdrojov ani zo zdrojov banky“, „nemožnosť získať úver“ resp. konštatovanie „v tomto období podpora z peňazí programu PRV zmierňuje riziko činnosti a vytvára lepšie podmienky na prevádzku“.

NKÚ SR konštatuje, že prijímatelia zo súkromného sektora siahajú po nenávratnom finančnom príspevku z dôvodu, že nie sú vhodní na poskytnutie úveru bankou, resp. za účelom zníženia rizika, ktoré by nastalo, ak by boli zaťažení úverom.

NKÚ SR odporúča, aby donori poskytovali prijímateľom zo súkromného sektora namiesto nenávratnej finančnej pomoci návratnú finančnú pomoc formou finančného inžinierstva, ktorá sa javí účinnejšia. Uvedené podporuje aj dôkaz o tvorbe zisku projektov zo súkromného sektora. Zmena druhu pomoci z nenávratnej na návratnú by poskytla možnosť vyčleniť väčšiu finančnú alokáciu z verejných financií pre obce a samosprávy, ktoré nie sú prioritne orientované na tvorbu zisku.

3.2.4 Hodnotenie žiadostí o poskytnutie finančného príspevku pre verejný sektor z Programu SAPARD nezohľadňoval udržateľnosť projektu v budúcnosti

Verejný sektor

V rámci hodnotenia žiadostí o poskytnutie finančného príspevku Agentúrou SAPARD pre verejný sektor boli hodnotené len kritériá spôsobilosti a kontrola uznateľnosti nákladov. Kritérium udržateľnosti, životaschopnosti pre verejný sektor zo strany Agentúry SAPARAD nebolo hodnotené, ani zaznamenané v kontrolných zoznamoch. Fakt, či žiadateľ rozpracoval alebo nerozpracoval oblasť udržateľnosti/životaschopnosti projektu po jeho ukončení financovania z programu SAPARD, nemala vplyv na schválenie žiadosti.

Súkromný sektor

Vízia realizácie podnikania v budúcnosti a jej ďalšie napredovanie/rozšírenie zo strany žiadateľa bola uvedená v žiadosti o finančný príspevok z programu SAPARD v časti „Podnikateľský plán“ – časť „Cieľ predkladaného projektu“ (krátkodobé, dlhodobé), prípadne v samostatnom dokumente a v časti „Marketingový plán“.

Závery Cieľa 2 Preverenie udržateľnosti projektov financovaných z programu SAPARD

1. V rámci žiadosti o finančný príspevok bola hodnotená životaschopnosť projektu v prípade žiadosti o nenávratný finančný príspevok pre súkromný sektor;
2. V rámci žiadosti o finančný príspevok nebola hodnotená životaschopnosť projektu u žiadosti o nenávratný finančný príspevok pre verejný sektor;
3. Prevádzkovanie objektov po viac, ako 5. rokoch po poslednej žiadosti o platbu, je hodnotené vďaka vysokej úspešnosti zamerania projektov verejného sektora ako výborné;
4. Výdavky verejného sektora na prevádzku objektov po 5. rokoch zaťažujú obecné rozpočty (až 93 % objektov vo verejnej správe má financovanú údržbu a prevádzku z obecného rozpočtu, iba 13 % subjektov verejného sektora spolufinancuje výdavky na prevádzku zo zisku z podporenej aktivity)⁷;
5. Výdavky súkromného sektora na prevádzku objektov po 5 rokoch povinnej udržateľnosti sú kryté prevažne ziskom z projektu (89 % súkromných subjektov);
6. Projekty v súkromnom sektore sú výrazne rizikovejšie z pohľadu udržania činnosti, na ktorú boli pôvodne určené finančné prostriedky po dobu viac ako 5 rokov;
7. Až 25 % prijímateľov z PRV zo súkromného sektora by zrealizovalo podporenú aktivitu, aj keby nebola financovaná formou nenávratného finančného príspevku (realizovali by ju z vlastných zdrojov);
8. Všetky obce uviedli, že ak by nedostali prostriedky z EÚ, tak by aktivitu nezrealizovali.

---

⁷ V prípade otázky v dotazníku „Ako je zabezpečené financovanie projektu po jeho ukončení?“ bolo možné označiť aj viacero možností súčasne a to z možností rozpočet obce, úver, zisk, nenávratný finančný príspevok/zahraničné zdroje, štátne dotácie granty a kategória iné.

3.3 Cieľ 3: Preverenie nastavenia udržateľnosti projektov realizovaných z PRV SR 2007 - 2013

3.3.1 Systém hodnotenia projektov PRV neurčuje, nestanovuje ani neodkazuje na žiadne merateľné hodnoty alebo platné štandardy

Riadiaci orgán (MPaRV SR) a PPA nastavili systém hodnotenia predložených žiadostí o nenávratný finančný príspevok formou pridelovania bodov za splnenie bodovacích kritérií rozdelených do častí hodnotených PPA a častí hodnotených externými hodnotiteľmi.

Metodická príručka postupu hodnotenia žiadostí o nenávratnom finančnom príspevku externými hodnotiteľmi vysvetľuje jednotlivé kvalitatívne kritériá hodnotenia projektov, ich význam a škály hodnotenia. Neurčuje, nestanovuje ani neodkazuje na žiadne merateľné hodnoty, platné štandardy, ktorých by sa hodnotitelia mali pridržať, a voči ktorým by mali opierať výsledok hodnotenia. Ich hodnotenie do značnej miery bolo ovplyvnené úsudkom, hodnovernosťou opísaných údajov, dostatočnosťou údajov uvedených v projekte, primeranosťou a kvalitou, pričom takto stanovené parametre nie sú nikde kvantifikované a prinášajú do systému hodnotenia značný prvok subjektivity.

Takto nastavené hodnotenie nie celkom dostatočne zabezpečuje posúdenie udržateľnosti projektu po jeho realizácii aspoň päť rokov. Nie je nadobudnutá dostatočná istota, že projekt bude v nadchádzajúcich rokoch ziskový, respektíve schopný generovať príjmy na pokrytie prevádzkových nákladov.

4 Odporúčania

V rámci kontroly výkonnosti bolo identifikovaných 5 odporúčaní:

Odporúčanie 1

Prijímateľom zo súkromného sektora poskytovať návratnú finančnú pomoc formou nástrojov finančného inžinierstva, ktorá sa javí účinnejšia aj vzhľadom na dôkaz o tvorbe zisku financovaných projektov. Preorientovaním podpory súkromného sektora z nenávratnej na návratnú pomoc by vznikla možnosť prideliť väčšiu finančnú alokáciu pre obce a samosprávy, ktoré nie sú prioritne orientované na tvorbu zisku.

Odporúčanie 2

V oblasti rekonštrukcie historických budov/objektov vo verejnom vlastníctve by bolo vhodné zaviazat' žiadateľa pri predkladaní žiadosti o nenávratný finančný príspevok vypracovať obdobu marketingového plánu, aj keď sa nejedná o ziskové projekty. Uvedeným krokom by sa mohla zvýšiť pridaná hodnota využitia zrekonštruovaných budov a odbremeniť obecné rozpočty, ktoré vo výraznej miere zabezpečujú prevádzku a údržbu objektov. Tiež by bolo vhodné pri komunikácii s prijímateľmi vysvetliť možnosti generovania príjmu za účelom krytia nákladov na prevádzku a údržbu.

--

Odporúčanie 3

Pri následnej kontrole u prijímateľov zamerať kontrolu aj na oblasť udržateľnosti (informácie ohľadne finančného krytia nákladov, personálneho zabezpečenia, dopad na rozvoj oblasti, väzba na iné subjekty). Záruka udržateľnosti aktivít a životaschopnosti projektu zabezpečí do budúcnosti rozvíjanie sa vidieka a udržanie rozbehnutého trendu, ktorý bol iniciovaný finančnými prostriedkami EÚ a štátneho rozpočtu.

Odporúčanie 4

Premietnuť povinnosť udržiavať projekty financované z verejných finančných prostriedkov v období piatich rokov od ukončenia realizácie predmetného projektu aj do legislatívy SR.

Odporúčanie 5

Priradiť väčšiu váhu ekonomickej udržateľnosti vynaložených finančných prostriedkov z verejných zdrojov (EÚ a SR) a obmedziť subjektívny aspekt hodnotenia žiadostí o nenávratnú finančnú pomoc zavedením merateľných, jasných a verejne kontrolovateľných kritérií.